

Колесник О. С. «Здобич Аннуна» та «святий Грааль» / О. С. Колесник // Докса : зб. наук. праць з філософії та філології. – Вип. 10. Стратегії інтерпретації тексту: методи та межі їх застосування. – Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2006. – С. 233–245.

Актуальність теми дослідження обумовлюється специфікою нашого часу посилених міжнаціональних контактів, які вимагають кращого розуміння специфіки ментальності та культури різних етносів, їх загальних та специфічних рис. Серед парадигмальних творів кожної культури обов’язково є як загальновідомі, хрестоматійні тексти, так і ті, що утворюють прихований глибинний шар, маловідомий, але важливий для розуміння засад національної традиції. Актуальність їх вивчення може достатньо несподіваним чином підсилюватися, як це сталося в останні роки з образом Граалю, який з предмета дослідження спеціалістів та відносно вузького кола ентузіастів перетворився на загальновідоме поняття. При цьому знання прихованих джерел дозволяє зберегти певну незалежність від різних форм заангажованості.

Одним з таких прихованих джерел валлійської, британської та європейської культури є поема „Preiddeu Annwn” („Здобич Аннуна”), що приписується легендарному валлійському барду другої половини IV ст. Таліесіну. Презентація українській публіці цього тексту, який може представляти інтерес для спеціалістів з філософії, естетики, мистецтвознавства, філології тощо, і є **метою** даної статті. **Новизна** публікації полягає в тому, що в ній пропонується поетичний переклад поеми безпосередньо з валлійського оригіналу.

Текст „Здобичі Аннуна” є загальноновизнано темним – деякі слова піддаються тільки гаданому перекладу, ремінісценції не завжди зрозумілі, фабула реконструюється за допомогою інших джерел, при цьому в ній все одно залишається багато білих плям. Наданий переклад здійснений з врахуванням декількох англо- та російськомовних підстрочників, які подекуди значно розходяться між собою. Отже, в кожному конкретному складному випадку доводилося або обирати одну з вже наданих інтерпретацій, або, подекуди, тлумачити валлійський текст на свій страх і ризик, що є достатньо складним завданням, особливо для людини, яка не є спеціалістом з кельтських мов.

При такій складності першоджерела, зв’язність та зрозумілість перекладу можуть означати лише підміну оригіналу авторською реконструкцією-переказом. Головними завданнями даного перекладу була максимально адекватна передача змісту (при визнанні всієї гіпотетичності інтерпретацій в темних місцях), зі збереженням художньої форми. Валлійські слова, в середньому, коротші слов’янських, тому для збереження водночас еквілінеарності та змісту довелося збільшити довжину рядків. При цьому в перших п’яти строфах вдалося зберегти наскрізні асонанси оригіналу. Україномовна версія, яка заходиться в процесі опрацювання, завдяки деяким лексико-граматичним особливостям української мови в порівнянні з російською, за формою може стати ближчою до валлійського оригіналу.

В цілому, наданий експериментальний переклад не претендує на довершеність та є відкритим до діалогу щодо як форми так і змісту.

Таліесін, найвідоміший з кельтських бардів, залишив велику, але не завжди достовірну спадщину. Сумніви подекуди викликає навіть саме його існування: є версія, що це свого роду колективний псевдонім. Однак, більшість дослідників вважають, що Таліесін є сильно міфологізованою історичною постаттю, навколо якої згодом стали

групуватися містично-міфологічні тексти інших поетів. Цілком можливо, що на образ реального барда нашарувалися спогади про однойменне дохристиянське божество.

В „Історії Талієсіна” (XVII ст.) він виступає як чудесна реінкарнація хлопчика Гвіона Баха, який випадково проковтнув три краплини зілля мудрості та натхнення з казана богині Кередвен і, пройшовши через серію трансформацій, був відроджений як бард Талієсін („Сяюче Чоло”). В „Історію Талієсіна” включена цікава своїм кельтсько-антично-християнським синкретизмом пісня, де Талієсін заявляє, що був присутнім при усіх значних подіях небесної та земної історії: він бачив падіння Люцифера, блукав по небу серед сузір'їв разом з Марією Магдаліною та кельтською богинею Аріанрод, був прапороносцем Олександра Македонського, був свідком падіння Трої та заснування Риму, плив на ковчегу Ноя, був присутнім при народженні та розп'ятті Христа. Інші джерела стверджують, що Талієсін живе від початку світу, та буде жити до Судного Дня. В „Житті Мерліна” згадується, що він бесідував з Мерліном; у якості пророка він подекуди пов'язується з королем Артуром.

Збірка його поем, „Книга Талієсіна”, датується другою половиною XIII ст., але багато поем на століття старші. Дванадцять з них вважаються такими, що дійсно були створені поетом, який жив в VI ст. Інші – артурівські, друїдичні, релігійні – належать традиції, що виросла навколо імені Талієсіна.

Двома найвідомішими поемами, приписуваних Талієсіну (обидві не належать до дванадцяти ідентифікованих, і, напевне, були написані між IX та XII ст.) є „Кад Годдо” („Битва дерев”), що містить славетну „Пісню Талієсіна” („Я був...”), та „Preiddeu Annwn” („Здобич Аннуна”).

Темою „Здобичі Аннуна” є подорож короля Артура та його війська на кораблі „Прідвен” до Потойбічного світу заради здобуття чарівних об'єктів, які є символами Верховної влади. Більшість давніх народів вважали короля не лише правителем, але і втіленням духу свого народу, його ідеальним представником та містичним шлюбним партнером своєї країни, втіленої в образі богині Влади. Відповідно до цього, правитель мав бути досконалим духовно, фізично і правити правдиво, що було запорукою нормального функціонування суспільства та благоденства народу. “Інструментом” вибору короля в кельтській традиції були особливі коронаційні камені – Ліа Файл в Ірландії та Камінь Скуна, в 1996 році повернений до Шотландії, звідки він був у 1296 р вивезений і вмонтований в англійський королівський трон як символ домінування Англії. В ірландських сагах згадуються чотири королівські скарби – камінь Ліа Файл, Спис Луга, Меч Нуаду та Казан Дагда, - привезені з далеких (потойбічних) островів Племенами Богині Дану. Валлійською паралеллю виступають Тринадцять скарбів Британії. В пізнішому британському фольклорі відомі Паля поединку, Меч світла, Казан зцілення та Камінь долі. Вважається, що спорідненими є символи чотирьох елементів – меч, спис, чаша та пентакль, які відповідають також мастям карт таро та гральних карт. В Артурівській традиції відомі скарби Граалю: сам Грааль (чаша), меч, спис та камінь (або блюдо). Сучасними королівськими регаліями Британії є скипетр, меч, ампула зі святим миром та корона (яка замінила коронаційний камінь). Вони зберігаються в Тауері, місці, що й досі пов'язане з міфом про Верховну владу: поки в Тауері живуть ворони, Британія не буде завойована. Це повір'я може бути пов'язано з культом міфічного Брана („Ворона”), чия голова була похована на місці, де пізніше був побудований Тауер, в якості талісмана проти завоювання. За легендою, вона залишалася там до часів короля Артура, який відкопав її, бо не хотів, щоб країну захищала інша сила крім його власної. Сам Артур в британській традиції теж подекуди пов'язується з вороном чи вороною.

Чарівні об'єкти, пов'язані з Верховною владою, неодмінно мають неземне походження, отже, нерідким сюжетом кельтської літератури є експедиція заради їх здобуття. Одним з найяскравіших прикладів є повість „Кілух і Олвен”, включена в „Мабіногіон”, збірку класичних валлійських міфо-легендарних оповідей, складених в X -

XII ст. та записаних в XIV. В ній принц Кілух отримує від батька прекрасної Олвен ряд неможливих завдань, які він виконує з допомогою Артура та його воїнів. Деякі з цих завдань безпосередньо перегукуються з тим, що описано в „Здобичі Аннуна”. В ірландській традиції відома історія синів Туйреанна, які, щоб спокутувати вбивство, повинні були дістати чарівні скарби з Потойбічного світу.

Отже сюжет, „Здобичі Аннуна” є досить типовим для кельтської традиції. Поема була розрахована на читачів, знайомих з історією подорожі Артура, яким достатньо було лише натякнути на відомі події. Сучасний читач таких знань, на жаль не має. Враховуючи усю пряму і непряму інформацію, більшість коментаторів сходяться на тому, що експедиція була трагічною – з неї повернулися лише семеро – але успішною: казан, а можливо і інші скарби, були доставлені Артуром до світу людей.

Preiddeu Annwn	ДОБЫЧА АННУНА (1)
Golychaf wledic pendeuic gwlat ri. py ledas y·pennaeth dros traeth mundi bu kyweir karchar Gweir yg·Kaer Sidi trwy ebostol Pwyll a Phryderi Neb kyn noc ef nyt aeth idi yr gadwyn trom glas kywirwas ae ketwi A·rac preidu Annwfyntost yt geni Ac yt urawt parahawt yn·bardwedi Tri lloneit Prytwen yd aetham ni idi nam seith ny dyrreith o·Gaer Sidi Neut wyf glot geinmyn cerd ochlywir yg·Kaer Pedryuan pedyr·ychwelyt yg kynneir or peir pan leferit O anadyl naw morwyn gochyneuit Neu peir Pen Annwfynt pwy y vunut gwrym am y·oror a·mererit ny beirw bwynt llwfynt ny ry tyghit cledyf Lluch lleawc idaw rydyrchit Ac yn llaw Leminawc yd·edewit A·rac drws porth Vffern llugyrn lloscit A·phan aetham ni gan Arthur trafferth lethrit nam seith ny dyrreith o Gaer Vedwit Neut wyf glot geinmyn kerd glywanawr yg Kaer Pedryfan ynys pybyrdor echwyd a·muchyd kymysceter gwin gloyw eu gwirawt rac eu gosgord	Слався, владетель, царства высшего мощный правитель До берега мира – единый его повелитель Крепки были стены, пленившие Гвайра (2) в Кэйр Сиди Да будет свидетельством слово о Пуйле с Придери (3) Что прежде него ни один не вошел в эти двери Сковали там юношу цепи, тяжелы и серы (4) Горьки его песни о Мира Иного Добыче До Судного дня, вдохновенные строфы, звучите И было нас в три раза больше, чем вместится в Придвен (5) Но, кроме семи, ни один не ушел из Кэйр Сиди (6). Не я ль творю славу? (7) Услышана песнь, что звучит В Кэйр Педриван, крепости Острова Мощной Двери Но прежде всего о котле стану я говорить (8) Огонь раздувают дыханием девять девиц (9) Не это ль котел Главы Аннуна? Вот его вид: По ободу – темный орнамент и перл-маргарит Он трусу презренному пищу не станет варить К нему предстояло горящий меч Ллуха снести Который так ярко в руке Ллеминога блестит (10) Туда, где у врат Преисподней светильник горит Отправились мы с Артуром – прекрасны его труды Но кроме семи, ни один не ушел из Кэйр Ведвит. Не я ль творю славу? Моей песни слушал аккорд Кэйр Педриван, кружащийся четырехбашенный форт Где сумерки с ночью слились, позабыв прежний спор Искристым вином угощали там славный госгورد

<p>Tri lloneit Prytwen yd aetham ni ar·vor nam seith ny dyrreith o·Gaer Rigor</p>	<p>(11) Мы – трижды-весь-Придвен – ушли в океанский простор Но, кроме семи, ни один не ушел из Кэйр Ригор.</p>
<p>Ny obrynafi lawyr llen llywyadur tra Chaer Wydyr ny welsynt wrhyt Arthur Tri vgeint canhwr a seui ar y mur oed anhawd ymadrawd ae gwylyadur tri lloneit Prytwen yd aeth gan Arthur nam seith ny dyrreith o·Gaer Golur</p>	<p>Что мне до этих героев, не знающих славных бурь! Не знающих, что за доблесть явил в Кэйр Видир Артур Где трижды по двадцать сотен воинов встали на мур Не убедить их стража, не подступиться к нему Тогда нас – трижды-весь-Придвен – вел на битву Артур Но, кроме семи, ни один не ушел из Кэйр Колур.</p>
<p>Ny obrynaf y lawyr llaes eu kylchwy ny wdant wy py·dyd peridyd pwy py awr ymeindyd y ganet Cwy Pwy gwnaeth ar·nyt aeth Doleu Defwy ny wdant wy yr ych brych bras y·penrwy seith vgein kygwng yny aerwy</p>	<p>Что мне до тех героев, волокущих свои щиты! (12) Когда зачат повелитель – это не знают они В который час славного дня на свет появился Кви Кто не пустил его выйти в поле Долау Дефви Рябого вола на знают, богатой его узды (13)</p>
<p>A·phan aetham ni gan Arthur auyrdwl gofwy nam seith ny dyrreith o Gaer Vandwy</p>	<p>Где семь раз по двадцать звеньев в тяжелой шейной цепи Мы уходили с Артуром – воспоминанья грустны – И, кроме семи, ни один не ушел из Кэйр Вандви.</p>
<p>Ny obrynafy lawyr llaes eu gohen ny wdant py·dyd peridyd pen Py awr ymeindyd y ganet perchen Py vil a gatwant aryant y·pen Pan aetham ni gan Arthur afyrdwl gynhen nam seith ny dyrreith o Gaer Ochren</p>	<p>Что мне до этих героев, тех, кто страхом объят! Тех, кто не знает, когда был их повелитель зачат Когда был рожден хозяин, в какой час славного дня И что за сереброголоваго зверя они хранят Когда в несчастливую битву вел Артур наш отряд Лишь семеро возвратились из Кэйр Охрен назад.</p>
<p>Myneich dychnut val cunin cor o gyfranc udyd ae gwidanhor Ae vn hynt gwynt ae vn dwfyr mor Ae vn vfel tan twrwf diachor Myneych dychnut val bleidawr o·gyfranc udyd ae gwidyanhawr ny wdant pan yscar deweint a·gwawr neu wynt pwy hynt pwy y·rynnawd py va diua py tir a·plawd bet sant yn·diuant a·bet allawr Golychaf y wledic penefic mawr na bwyf trist Crist am gwadawl</p>	<p>Вот сходятся вместе монахи – как гончие в стаю Хотя и сведущих хозяев монахи встречают Едины ли ветер и влага морская – не знают Едино ли пламя, что, буйствуя, вечно пылает (14) Вот сходятся вместе монахи – что волчая стая Хотя и сведущих хозяев монахи встречают – Не знают того, кто тьму ночи и свет разделяет Кто властен над ветром, чья воля его направляет В чьих землях он воеет неистово, в чьих – затихает Много ли в мире святых, много ли мир покидает Великого Господа, князя князей, прославляю Пребудь же со мною, Христос, и от скорби избави!</p>

1) Аннун чи Аннувін, Потойбічний світ, може описуватися як розташований десь далеко за морем, або під землею, або поруч з людським світом, проте в якомусь іншому вимірі, куди можна несподівано потрапити через щілину між реальностями. Численні назви, що згадуються в тексті поеми, є або синонімами Аннуна, або, можливо, назвами фортеці правителя цієї країни. Усі вони неясні за етимологією та значенням, тому наведені далі альтернативні переклади є гаданими.

Кейр Сіді – „Замок Безсмертних”. Приписувана Таліесіну „Пісня, присвячена синам Ліра аб Рохвел Повіс” містить наступні рядки: „Прекрасний трон мій славетний в Кейр Сіді: // Того, хто сидить на ньому не тронуть мор та старість”. Не виключений зв’язок з *sidhe* (сід), ірландськими чудесними порожнистими пагорбами, в яких живе безсмертний Народ Пагорбів – сіді, кельтський аналог германських ельфів, до яких після християнізації приєдналися і деякі з язичницьких богів.

Кейр Ведвіт перекладають як „Замок Досконалих” або „Замок Медового бенкету”. Бенкет в потойбічному світі знали і кельти, і скандинави (Вальхалла). Мед (особливий алкогольний напій) в міфології має особливе значення втіхи, безсмертя, натхнення; зокрема, відомий скандинавський міф розповідає про здобуття Меду поезії.

Кейр Педриван може означати або „З чотирма вежами” або „Той, що обертається”. Чотири напрямки та центр простору завжди були надзвичайно важливим для кельтів. Відомо, що Ірландія поділялася на п’ять п’ятин, аналогічний поділ був і в Уельсі. Обертання замку навколо своєї осі може тлумачитися по-різному. Перший варіант – загальний рух світу, колообіг днів. Інший – недоступність замку, який обертається так швидко, що в нього важко зайти – такий образ зустрічається в деяких середньовічних текстах з циклу про Грааль. Але можна запропонувати і наступний варіант: замок обертається подібно до Хатинки на Курячих Ніжках – то в бік людського світу, то потойбічного, слугуючи своєрідним контрольно-пропускним пунктом між двома сферами буття, що зовсім не виключає двох перших тлумачень.

Кейр Рігор – „Замок Королівського Почту” чи „Неприступний”.

Кейр Відір – „Скляний Замок”. Скло у кельтів асоціювалося з потойбічним світом. Ірландські демони фомори жили в скляній вежі. Зі склом пов’язується Авалон, британський Потойбічний світ (який може виступати як пізніша версія Аннуна). Однією з причин ідентифікації з міфічним Авалоном місцевості та міста Гластонбері є гаданий переклад слова „Гластонбері” як „Скляне місто”.

Кейр Колур перекладають як „Похмурий Замок” або „Замок Перепони”; якщо ж читати „Кейр Голуд” – „Замок Багатства”.

Кейр Вандві тлумачать як „Замок В Вишині”. В одній з поем „Чорної Кармартенської книги” згадується „битва при Кейр Вандві” без подальших пояснень.

Кейр Охрен гіпотетично тлумачиться як „Замок сторони, що виступає”. Кад Годдо – Битва Дерев, якій присвячена ще одна поема Таліесіна, відома також як битва при Ахрені или Охрені.

2) Гвайр – загадковий персонаж. Є версія, що це варіант імені Гвідіона, одного з визначних міфологічних валлійських героїв, принца, воїна, чаклуна. Інші дослідники вважають, що це не ім’я, а свого роду позначення статусу полоненого. Одне з тлумачень стверджує, що Гвідіон потрапив у полон до Пуйла та Прідері в Кейр Сіді, при цьому перенесені у в’язниці страждання зробили його великим бардом [1, 347]. Звідси далі в тексті згадка про „*bardwedi*” – „бардство”, „інспірацію барда”, яке є джерелом натхненних строф, що будуть звучати до Судного дня. Однак, з тексту не ясно, а серед коментаторів нема єдності, чи це натхнення та пісні – чи в’язня, чи самого Таліесіна. Згодом міфи про Гвідіона були перенесені на короля Артура, який теж є покровителем культури та борцем з силами хаосу. 52-га з Тріад Острова Британія згадує про ув’язнення Артура в замку Кейр Оет-Аноет, де він пробув три дня та три ночі, поки не був звільнений своїм родичем Гореу.

3) В першій історії „Мабіногіона” йдеться про те, як Пуїл потоваришував з Аравном, правителем Аннуна, допомігши йому позбутися ворога, після чого і сам став називатися Головою Аннуна. Прідері – його син, який через чарівний казан опинився в полоні у давнього ворога їх сім’ї. Коментатори „Здобичі Аннуна” розходяться щодо того, чи є Пуїл та Прідері прикладом славетних в’язнів, чи, скоріше, тими, хто тримав Гвайра в полоні.

4) Деякі дослідники тлумачать „важкий сірий / синій / зелений ланцюг” як море, що оточувало фортецю, де був ув’язнений Гвайр. Робляться спроби визначити місце дії поеми. Одним варіантом є о. Ланді біля узбережжя Девона, який був відомий як острів Гвейра чи Гвідіона. Іншим – о. Паффін у берега Енглсі, де валлійський переклад англо-норманського роману „Сейнт Греаль” розміщує замок, що обертається [1, 364]. Проте будь-яка прив’язка Потойбічного світу до конкретних географічних реалій може бути лише умовною.

5) „Тричі-Прідвен”, тобто „три рази стільки, скільки вміститься в Артурів корабель „Прідвен””, можна вважати специфічним варіантом типового для кельтів способу лічби, який і досі зберігся в деяких європейських мовах. До нього ж належать „тричі по двадцять сотень” далі в тексті. В ірландських сагах стабільно фігурують „тричі п’ятдесят” певних об’єктів.

6) В оповіді про Бранвен („Мабіногіон”), де йдеться про експедицію британського короля Брана до Ірландії (що, як будь-яка західна країна, може бути синонімом Потойбічного світу), теж йдеться про чарівний казан, який, щоправда, був зруйнований, а не викрадений. З цього походу теж повернулися лише семеро.

7) Давньокельтська традиція відрізняється виразною недовірою до „скам’янілого” писемного слова, віддаючи перевагу живому спілкуванню. Навіть на могилах видатних людей не залишали позначок, розраховуючи, що пам’ять про них буде зберігатися в піснях. Отже, барди були, окрім іншого, тими, хто створював та зберігав історичну традицію. Статус бардів в валійській культурі був надзвичайно високим, причому вони зберігали його багато століть після того, як християнізація витіснила друїдів. Практично для всіх культур є типовим ставлення до поета як медіума, що отримує з іншого, божественного світу магічну силу, та ретранслює її у цей, людський світ. Настільки незвичні здатності потребували пояснення, відтак нерідко зустрічаються легенди про походження поетичного дару. Одна група кельтських переказів зв’язує його із сакральною їжею, здебільшого ужитою по незнанню. Іншим варіантом був той чи інший контакт із потойбічним світом. В історії самого Таліесіна ми бачимо поєднання двох мотивів. Герой випадково проковтнув три краплі зілля богині Керідвен, що дало йому надприродну мудрість, поетичні здібності, спроможність до перевтілень тощо. Далі розповідається про магічну втечу Таліесіна від розлюченої богині, яка, нарешті, проковтнула героя, котрий обернувся зернятком, і народила його знов. Тут до віри у зілля долучається уявлення про таку рису барда, як пам’ять про попередні інкарнації, яка і вважалась головним джерелом мудрості поета. До цього ж кола уявлень належить згадане вище натхнення в’язня Кейр Сіді.

8) В кельтській традиції відомо безліч чарівних казанів та інших посудин. В ірландських сагах згадується „Невичерпний”, казан бога Дагда, з якого кожний отримував їжу в залежності від своїх заслуг та статусу. Сага про Конна оповідає про дівчину-Владу та її срібний чан, золоту чашу та золоте блюдо, які вона дала королю Конну, який також отримав пророцтво про майбутніх правителів. Історія Тадга розповідає, як він отримав в Країні безсмертних чашу, що перетворює воду на вино. В валлійській традиції можна згадати історію самого Таліесіна, де фігурує казан богині місяця, переродження та мудрості Кередвен. Серед Тринадцяти Скарбів Британії перелічуються відразу декілька чудесних посудин зі схожими функціями, які, напевне, походять від єдиного давнього образу: Казан Діурнаха, Корзина Гвідно, Ріг Брана, Чаша та Блюдо Рігенідда. Серед завдань, даних Кілуху фігурують здобуття вже відомих Казана Діурнаха та Корзини

Гвіддно, а також Бутилі Ліра, Бутилі Ріннона та Рога Глугауда, які теж можна звести до єдиного знаменника. Отже, одним з аспектів казана є постачання їжі та інших матеріальних та духовних цінностей, до знання та натхнення включно. Іншим аспектом є його зв'язок з другим народженням, адже казан – це один з символів жіночої утробы, який часто пов'язується з богинями смерті та воскресіння. Цей аспект казана ми бачимо в історії Бранвен, де йдеться про чарівний котел, який повертав життя смертельно пораненим воїнам, проте залишаючи їх німими. Не зрозуміло, чи були вони після цього повноцінними людьми, чи чимось на зразок зомбі, яким було повернено лише тілесне існування (пор. Мертву воду в слов'янських казках), а не справжнє життя (яке потребує ще Живої води). В ірландській традиції відоме чарівне джерело, яке повертало вбитих до життя. Цікаво, що в ірландській традиції здатність воскрешати мертвих приписується позитивним героям, які б'ються з силами хаосу, а в британській – ворогам (тим самим ірландцям).

Матеріальним корелятом цих міфологічних котлів є так званий Гундеструпський казан, знайдений на території Данії в болоті, куди він був кинутий в якості цінної жертви богам потойбічного світу. Ця орнаментована срібна посудина, виготовлена в I чи II ст. до н.е. вважається одним з кращих зразків кельтського мистецтва та одним з основних джерел з кельтської релігії та міфології. Символіка численних сцен, зображених на ньому, є відкритою для інтерпретації, але більшість авторів сходяться на тому, що вони символізують смерть та відродження – чи то духовне, чи фізичне.

Безумовно, всі ці кельтські казани вплинули на формування образу Грааля. Він теж є потойбічним за походженням, його теж шукають для знаходження контакту з першоосновами буття, він теж володіє здатністю давати все потрібне, але тільки обраним, гідним його. В романі „Святий Грааль” додаються наступні деталі: коли Гвалхмей прибув до замку короля Пелеура (Прідері), то побачив, що він оточений водою, обертається швидше за вітер, а лучники на його стінах стріляють так влучно, що від їхніх стріл не врятують ніякі обладунки. Усе це нагадує опис Кейр Сіді з поеми [1, 410]. Одна з перших європейських історій пошуків Грааля є оповідь про Передіра з „Мабіоніону”, яка не має ніякого відношення до християнських сюжетів, а пов'язана з необхідністю помсти та ліквідації наслідків програної війни. На подібні давні уявлення наклалися езотерична середньовічна містика та християнська традиція. Прочитання „San Greal” як „Sang Real” („Істинна кров”, тобто, династія) є пізнішим за походженням і виглядає таким само натягом як намагання Дена Брауна дати Ісіді в чоловіки Амона замість Осіріса. Начебто й невелика різниця, хто з напівзабутих богів мертвої релігії з ким одружений, але з таких малих підстановок подекуди й складається великий симулякр.

9) Цих дев'ять дів порівнювали музами та піфіями. В латиномовному „Житті Мерліна” Щасливими Островами правлять дев'ять сестер, старша з яких зветься Морган (фея Моргана середньовічної традиції). В ірландській повісті про Руада згадуються дев'ять прекрасних жінок, що живуть в країні під морем. Число дев'ять взагалі дуже часто зустрічається в кельтській традиції, означаючи або вищу досконалість (тричі три), або центр та вісім напрямків (один плюс вісім) [3, 218].

10) Весь пасаж щодо меча і того, що з ним було зроблено, є темним. Ллук, Ллук Ллеміног (Ллемінауг, Лленліаук тощо) згадується в деяких артурівських текстах без особливих пояснень. Вважається, що його постать була одним з джерел формування пізнішого образу Ланселота. В історії Кілуха йдеться про експедицію Артура до Ірландії (метафора Потойбічного світу), та битву за чарівний казан, в якій Ллеміног схопив власний меч Артура та з його допомогою затримав ворогів, даючи можливість іншим забрати казан та занести його на „Прідвен”. Паралелі зі „Здобиччю Аннуна” очевидні, але текст є значно евгемерізованим, експедиція виглядає лише як епізод більш масштабної кампанії, нічого не сказано про великі жертви. Зате в цій самій повісті говориться про здобуття чудесного меча велетня Гурнаха. Сяючий меч „Здобиччю Аннуна” також схожий з одним з Тринадцяти скарбів Британії, мечем Дірнвіном, який палає в руках гідного, а

також з мечем Артура Екскалібуром. В ірландській традиції відомий Меч Світла, здатний освітлювати все навколо себе.

Зв'язок меча з казаном не зовсім ясний, хоча в цих предметах можна вбачати, відповідно, чоловічий та жіночий символи. Явними є паралелі зі скарбами Грааля, серед яких згадуються чаша та меч. Ще одним моментом, який їх пов'язує, є те, що Казан Голови Аннуна та Дірнвін мають властивість визначати гідність людини – один не варить для боягуза, інший спалахує лише в руках шляхетного. Такою властивістю володіють і інші з Тринадцяти Скарбів. Паралель в ірландській традиції – чаша Кормака, яку він здобув в Чарівній країні, яка розпадалася на частини, якщо перед нею сказати неправду, та зросталася, якщо сказати правду. Чи не найвідомішим прикладом таких „детекторів” є чарівний меч короля Артура, який міг витягти з каменю (ковадла) лише правдивий король. Особливе значення меча у цій відповідальній справі може бути пов'язане з тим, що у Середні віки він вважався душею і честю лицаря, а причину цього, у свою чергу, можна вбачати в його ізоморфності хресту.

11) госгорд – дружина.

12) Кельти оцінили би відомий вислів спартанської матері „Зі щитом чи на щиті”. Щит був важливою частиною спорядження, а також одним з символів честі воїна. Напевне, найяскравіший прикладом цього є ірландська сага „Руйнування Дома Да Дерга”, яка закінчується тим, що один з героїв після страшного побоїща відступає, несучи свій меч, уламки списів та половину щита [2, 127].

13) Серед завдань, які ставляться перед Кілухом, є знаходження трьох пар чудесних биків, в тому числі жовтого і плямистого (можливо, спочатку фігурувала одна пара, але завдяки любові до тріад вона була помножена). Бик був священною твариною кельтів, сон на його шкурі вважався пророчим (пор. з римським обрядом інкубації). Ряба корова в індійській традиції є символом пістрявої від рослинності землі.

14) На Британських островах християнство було прийняте відносно рано і відносно охоче. Із-за відсутності масштабних конфліктів, відбулася значна взаємодія міфологічного та християнського, аж до впливу друдичної традиції на місцеві форми чернецтва. Саме цьому ми завдячуємо відносно доброму збереженню ірландських міфологічних текстів, які переписувалися монахами. Водночас, стосунки між представниками двох різних релігійних традицій не могли не бути складними. Виходячи з тексту поеми, не можна напевне стверджувати, чи є вона язичницькою (тоді останні два рядки називають пізнішим доповненням), чи християнською з міфологічними елементами.

Було б перебільшенням сказати, що текст „Здобичі Аннуна” є загальновідомим на Британських островах. І все ж він достатньо вплинув на англomовну літературу, щоб заслуговувати на певну увагу.

Зокрема, він є одним з джерел натхнення англomовних фантастів. Інколи це слід знати перекладачу, щоб уникнути невірного розуміння та передачі тексту. Так, в „Місяці Гомрата” відомого англійського фантаста Алана Гарнера згадується Кейр Рігор, з якого вийшли тільки семеро. В перекладі ж, виконаному дуже поважною майстринею, пасаж виглядає так, начебто тільки якісь семеро, що походять з Кер Рігор, вийшли з невідомої небезпеки. До речі, Гарнер взагалі активно працює з британськими міфологічними джерелами, і ту саму „Здобич Аннуна” використовує не раз. Зокрема, вона стала одним з джерел його „Елідору”, сучасної історії про подорож до іншого світу та здобуття Скарбів Верховної Влади.

Іншим прикладом вдалого творчого використання валійських джерел є „Хроніки Прідейна” американського письменника Ллойда Александра, одна з частин яких, „Чорний казан”, безсумнівно, пов'язана з поемою Таліесіна (який також з'являється як один з персонажів циклу). Деякі мотиви „Здобичі Аннуна” є і в інших його романах.

В російськомовній культурі найцікавішою алюзією є пісня Б.Гребенщикова „Кад Годдо”, яка базується на однойменній поемі Таліесіна, але містить також ремінісценцію зі

„Здобичі Аннуна”: „Помни, что кроме семи никто не вышел из дома той, кто приносит дождь”.

Несподіваною паралеллю виглядає „Острів скарбів” Р.Л. Стівенсона, який описує плавання за здобиччю на острів скарбів, який одночасно є островом смерті, звідки, після битв та зрад, повертаються – зі скарбами та кошмарами – лише семеро. Серед більш далеких корелятивів можна назвати кінокласику „Хороший, Поганий, Брутальний” Серджіо Леоне, де троє героїв вступають у бій за володіння скарбами, схованими на кладовищі за річкою, що володіє усіма символічними прикметами потойбічного світу. Навряд чи обидва ці твори можна вважати результатом безпосереднього впливу тексту Таліесіна на Стівенсона та Леоне, але ані книга ані фільм не були б можливі без загально-міфологічного культурного тла, у створення якого внісли свій доробок і безіменні валлійські барди, чії твори згрупувалися навколо постаті найвизначнішого з них.

Отже, текст та культурний вплив „Здобичі Аннуна”, разом з іншою класикою валлійської літератури, заслуговує на подальше дослідження. Одним з завдань є також переклад поеми українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кельтская мифология. Энциклопедия. – М., Эксмо, 2002. – 640 с.
2. Предания и мифы средневековой Ирландии. / Под ред. Г.К. Косикова. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 284 с.
3. Рис Алвин, Рис Бринли. Наследие кельтов. Древняя традиция в Ирландии и Уэльсе. – М.: Энигма, 1999. – 480 с.